

та економічно вигідніші сорти ріпаку озимого, для збільшення урожаю та підвищення економічної ефективності виробництва.

Отже за рахунок впровадження у сільськогосподарське виробництво високопродуктивних екологічно пластичних до конкретних ґрунтово-кліматичних умов вирощування сортів таких як , Сенатор Люкс, Черемош, Чемпіон України, Атлант, Анна, Дангал, Антарія, Чорний велетен, можна підвищити економічну ефективність виробництва.

Список використаних джерел

1. Розвиток хвороб озимого ріпаку восени 2011 року / І. Марков . – Спецвипуск ж. Пропозиція . – 2011 . – 32 – 45 с.
2. Лихочвор В.В. Рослиництво : навч. посіб. / В.В. Лихочвор . – Центр навчальної літератури , 2006. - 547 – 564 с.
3. Вирощування ріпаку озимого в Південному степу України / П. Писаренко , С. Кокофіхін , – ж. Пропозиція , 2015. – 24 с.
4. Цьогоріч врожай ріпаку може побити рекорд [Електронний ресурс] . Режим доступу - <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/10013-tsohorich-vrozhai-ripaku-mozhe-pobyty-rekord.html/> дата перегляду 17.06.2018 р.
5. Ринок ріпаку України . – Спецвипуск ж. Пропозиція , - 2017 . – 6-8 с.
6. Тенденція ринку та економіка ріпаку озимого / О. Маслак , О. Льченко,- ж. Агрономія сьогодні , - 2017.- 1 – 8 с.
7. Вітчизняні сорти озимого ріпаку / В. Рожкован . – Спецвипуск ж. Пропозиція . – К.: ТОВ «Юнівест Медіа» , - 2013 . – 12 – 13 с.
8. Озимий ріпак: агрономи голосують за сорт [Електронний ресурс]. Режим доступу-<https://superagronom.com/news/1022-ozimiy-ripak-agronomi-golosuyut-za-sort/> дата перегляду 01.04.2019 р.

УДК: 630.1:911.2

Бутурлим Д. А., студ гр. АГ - 171

Науковий керівник: **Пархоменко М.М.**, викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ЛАНДШАФТИ ЛЕСОВИХ ОСТРОВІВ У ПОЛІССІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Лесові острови в Поліссі, відомі більше під історичною назвою Опілля – так називались хліборобські землі лісової зони, – поняття відоме вузькому колу ґрунтознавців, і вивчене не повною мірою. Дослідження таких ландшафтів є актуальним, адже висока строкатість ґрунтового покриву Полісся вимагає диференційованого підходу в технологіях вирощування сільськогосподарських культур.

Лесові острови, як правило, приурочені до правих корінних берегів річок і залягають на їх плато. В низовинному Чернігів-Сосницькому Поліссі – це придеснянське плато (130-158 м н. р. м. – на 30-40 м вище заплави) і частина присновського. У першому сформувались Чернігівський, Березнянсько-Менський, Чорнотицький легкосуглинкові лесові масиви [4]. Вони простяглися на відтинку близько 90 км уздовж долини Десни, в поперечнику сягають 15-20 км. На плато правобережжя р. Снов залягає Седнів-Тупичівський легкосуглинковий лесовий острів розміром 15x18 км, - на аналогічних висотах – 130-153 м н. р. м.

У Новгород-Сіверському, більш вологому і прохолодному Поліссі – на Придеснянській височині (190-212 м н. р. м.) сформувались власне Новгород-Сіверський та Понорницький лесові масиви (включають леси, легкосуглинкові і пилювато-супіскові лесові породи).

Поверхнева геологічна складова ландшафтів має свої місцеві особливості. Так, на уступах плато з південною експозицією схилів, нав'язні з півночі потужні товщі класичних еолових лесів. На лінії Новоселівка-Яцево під Черніговом, а також біля смт Седнів і с. Макишин за нашими спостереженнями – по 10-12 м, у Н.-Сіверському – до 17 м, біля с. Стольне Менського р-ну – 4-5 м. Плато Чернігівського і Сосницького масивів вкривають опісковані лесовидні суглинки – відклади тихоплинних течій від льодовика, потужністю 1,5-2 м. Облесування їх відбулося на місці за теорією Л.С. Берга [2].

Цікаво, що на деяких достатньо великих площах відбулося облесування і більш багатих пилюватих супісків. Потужна їх товща сформувалася на високому плато Придеснянської височини (сmt Понорниця, с. Покошичі. Тут утворилися достатньо родючі сірі лісові ґрунти. Навколо с. Тупичів (Городнянський р-н) на таких облесованих супісках сформувалися навіть чорноземні ґрунти. На Н.-Сіверському масиві з класичними лесеами утворилися темно-сірі опідзолені ґрунти і чорноземи з деградованим орним шаром.

У центральній частині суглинкових лесових островів зазвичай залягають темнозабарвлені ґрунти, переважно чорноземи [5]. Саме цю частину з родючими ґрунтами називають Опілля. Вона облямовується сірими лісовими ґрунтами на супіскових породах.

Подекуди у Чернігівських низовинних опіллях близько до поверхні виходять неогенові глини і тут формується серія гігроморфних ґрунтів, у тому числі чорноземно-лучні, чорноземно-лучно-болотні [3].

Серед чорноземів правобережжя р. Десни трапляються ґрунти з достатньо глибоким гумусово-деградованим горизонтом (до 30 см). Збіднення на гумус, порівняно з підорною частиною гумусового горизонту, на 0,2-1 %, іноді до 1,5 % чітко проявляється морфологічно за освітленням давнього більш глибокого орного шару [3]. Подібну диференціацію гумусового горизонту відмічав ще на початку ХХ століття Я. Н. Афанасьєв [0].

Площі та інтенсивність деградації орного шару зростає із заходу на схід до Придеснянської височини (Н.-Сіверщина), що корелює з наростанням кількості опадів і пониженням температури. Так ГТК

за Селяниновим у м. Чернігові дорівнює 1,21, а в Покошичах під Н.-Сіверським – 1,38. Відповідно знижується і температура на 0,6-0,8°C та наростає кількість опадів на 80 мм.

Освітлений шар зберігається десятки років і чітко проявляється навіть під семидесятирічними дубовими лісосмугами у помірно зволоженому Чернігівському Опіллі. Отже, мінімалізація обробітку ґрунту на правобережжі Десни є актуальною, як і інші заходи, що забезпечують наростання вмісту гумусу і азоту.

Рельєф лесових островів Чернігів-Сосницького низовинного Полісся пологохвилястий і плоскорівнинний. Уступ корінного берега долини р. Десни здебільшого не чітко виражений, лише місцями порізаний неглибокими балками, терасований. Це пояснюється широтною – західно-західнопівденною течією ріки. Особливо виділяється 3-х кілометрова плоска лесова тераса від смт Березна до с. Греблі.

Лесові острови з опіллями на Придеснянській височині підняті над Чернігівським Поліссям на 60-70 м. Течія річки має меридіальне спрямування, тому уступ корінного берега крутий, височіє над заплавою на 80-90 м і разом з плато розчленований глибокими балками і лощинами. На схилах близько до поверхні піднялася крейда, що позитивно впливає на властивості ґрунтів.

Важливим компонентом ландшафту є тип природної рослинності, який наглядно визначає і біокліматичну зону. На жаль, в опіллях ліси давно зведені. Лише подекуди на сильно пересічених уступах правих корінних берегів Десни і Снову маємо залишки дібров, а на Н.-Сіверщині – судібров, що свідчать про лісостеповий характер ландшафтів. До речі, цей фактор враховувався ще при насадженні полезахисних лісосмуг. Усі вони складаються з Дуба звичайного (*Quercus robur* L.), який тут добре розвинувся і семидесятирічні дерева мають I клас бонітету [4].

У типовому Поліссі зростають або чисті бори на приховано-підзолистих ґрунтах, або субори на дерново-підзолистих супіскових ґрунтах. На цілих ділянках, які трапляються на схилах балок, на старих цвинтарях, уздовж автошляхів, на крутосхилах правого корінного берега долини р. Десни простирається, на відміну від задрових територій, густий лісостеповий бобово-злаково-різнотравний покрив. Трав'яне різноманіття повністю зберігається на випалених ділянках, у тому числі види-індикатори Лісостепу.

У цілому лесові острови в Поліссі є великим аграрним ресурсом краю. Аналіз статистичних даних за врожайністю засвідчує, що тут на сірих лісових ґрунтах одержують зерна колосових культур (на фоні без внесення добрив) на 4-5 ц/га більше, ніж на типових для Полісся дерново-підзолистих ґрунтах [4]. Опільські ж чорноземи вилужені, за умов достатнього удобрення, здатні забезпечувати урожай зерна колосових на рівні 50-60 ц/га. Та слід відмітити, що ці чорноземи, порівняно з типовими, швидше втрачають високу родючість, тому їй необхідно систематично підтримувати.

Список використаних джерел

1. Афанасьев Я.Н. Почвенные исследования в Н.-Северском уезде летом 1913 г. / Я.Н. Афанасьев // Предварительный отчет о работах по изучению ест.-истор. условий Черниговской губернии в 1913 г. (Приложение к докладу Управы Губ. Зем. Собранию 49-ой очередной сессии). – М., 1914. – С. 121-144.
2. Берг Л.С. О происхождении лесса / Л.С. Берг // Изв. Имп. Рус. географ. общ. – 1916. – Т. 52. – Вып. 8. – С. 579-647;
3. Докучаев В.В. Русский чернозём / В.В. Докучаев // Избранные сочинения : в 3-х томах. – Т.1. - М.: ОГИЗ – Госсельхозиздат, 1948. – 480 с.
4. Канівець С.В. Чорноземи Чернігівського опілля / С.В. Канівець // Вісник Харківського національного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер. Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство., 2005 – №2. – С. 22-28.
5. Канівець С. В. Чорноземно-лучні ґрунти на лесових островах у Поліссі: генеза, властивості / С. В. Канівець, М. М. Пархоменко, С. О. Хмарна, О. І. Чабовська // Вісник ХНАУ. Серія «Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство, екологія ґрунтів». – № 2. – 2016. – С. 79–84.

УДК 631.147

ВАЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Бутурлим Д.А., студ гр. АГ - 171

Науковий керівник: Тимошенко О.П., к.с.-г.н. доцент
Чернігівський національний технологічний університет

Органічне землеробство займає одне з найважливіших місць в розвитку сучасного сільського господарства України. Впровадження екологічного землеробства є необхідним у загальносвітовому середовищі. Індустріалізація економіки та розширення інтенсивної технології землеробства породили низку соціальних та екологічних проблем: забрудненість навколишнього середовища, вичерпання природних ресурсів, масова бідність населення, споживання «екологічно небезпечних» продуктів. Поступово все більше людей почало замислюватися над якістю вживаних продуктів і впливом пестицидів, міндобрив, ГМО тощо на стан екології та здоров'я. І тепер ми в черговий раз озирасмося в далеке минуле, щоб отримати найцінніші знання з колишніх технологій, щоб використовувати їх разом із сучасними досягненнями сільського господарства і створити концепцію органічного землеробства.